

HJALMAR SÖDERBERG

Pelsen

Ur *Historietter* (1898)

Det var en kall vinter det året. Människorna krympte ihop i kölden och blefvo mindre, utom de som hade pelsverk.

Häradshöfding Richardt hade en stor pels. Det hörde för öfrigt nästan till hans ämbetsåligganden, ty han var verkställande direktör i ett alldeles nytt bolag. Hans gamle vän doktor Henck hade däremot icke någon pels: i stället hade han en vacker hustru och tre barn. Doktor Henck var mager och blek. Somliga människor bli feta af att gifta sig, andra bli magra. Doktor Henck hade blifvit mager; och så blef det julafton.

»Jag har haft ett dåligt år i år,» sade doktor Henck till sig själf, när han vid tretiden på julaftonen, just i middagsskymningen, var på väg upp till sin gamle vän John Richardt för att låna pengar. »Jag har haft ett mycket dåligt år. Min hälsa är vacklande, för att icke säga förstörd. Mina patienter däremot ha kryat upp sig nästan hela sällskapet; jag ser så sällan till dem nu för tiden. Jag kommer förmodligen snart att dö. Det tror min hustru också, det har jag sett på henne. Det vore i så fall önskvärdt, att det inträffade före utgången af januari

månad, då den förbannade lifförsäkringspremien skall betalas.»

Då han hade hunnit till denna punkt i sin tankegång, befann han sig i hörnet af Regeringsgatan och Hamngatan. Då han skulle passera gatukorset för att sedan fortsätta nedåt Regeringsgatan, halkade han på ett glatt slädspår och föll omkull, och i detsamma kom en droksläde körande i full fart. Kusken svor och hästen vek instinktmässigt åt sidan, men doktor Henck fick likväl en knuff i axeln af den ena meden, och dessutom fattade en skruf eller spik eller något liknande tag i hans öfverrock och ref en stor lucka i den. Folket samlade sig omkring honom. En poliskonstapel hjälpte honom på benen, en ung flicka borstade af honom snön, en gammal fru gestikulerade kring hans trasiga rock på ett sätt som antydde att hon skulle ha velat laga den på stället om hon kunnat, en prins af det kungliga huset, som händelsevis gick förbi, tog upp hans mössa och satte den på hufvudet på honom, och så var allting bra igen, utom rocken.

»Fy fan så du ser ut, Gustaf,» sade härads höfding Richardt, då Henck kom upp till honom på hans kontor.

»Ja, jag har blifvit öfverkörd,» sade Henck.

»Det är just likt dig,» sade Richardt och skrattade godmodigt. »Men inte kan du gå hem på det där sättet. Du kan gärna låna min pels, så skickar jag en pojke hem till mig efter min öfverrock.»

»Tack,» sade doktor Henck.

Och efter att ha lånat de hundra kronor han behöfde, tillade han:

»Välkommen till middagen alltså.»

Richardt var ungarl och brukade tillbringa julaftonen hos Hencks.

*

På hemvägen var Henck i ett bättre lynne än han hade varit på länge.

»Det är för pelsens skull,» sade han till sig själf. »Om jag hade varit klok, skulle jag för längesen ha skaffat mig en pels på kredit. Den skulle ha stärkt mitt själförtroende och höjt mig i människornas aktning. Man kan inte betala så små honorar åt en doktor i pels som åt en doktor i vanlig öfverrock med uppslitna knapphål. Det är tråkigt, att jag inte har kommit att tänka på det förut. Nu är det för sent.»

Han gick ett slag genom Kungsträdgården. Det var redan mörkt, det hade börjat snöa på nytt, och de bekanta han mötte kände icke igen honom.

»Hvem vet för öfrigt, om det är för sent?» fortsatte Henck för sig själf. »Jag är inte gammal ännu, och jag kan ha misstagit mig i fråga om min hälsa. Jag är fattig som en liten räf i skogen; men det var också John Richardt för inte länge sedan. Min hustru har varit kall och ovänlig mot mig på senare tider. Hon skulle säkert börja älska mig på nytt, om jag kunde förtjäna mera pengar och om jag vore klädd i pels. Det har förefallit mig, som om hon tyckte mera om John, sedan han skaffade sig pels, än hon gjorde förut. Hon var visst en smula förtjust i honom som ung flicka också; men han friade aldrig till henne, han sade tvärtom

till henne och till alla människor, att han aldrig skulle våga gifta sig på mindre än tio tusen om året. Men jag vågade; och Ellen var en fattig flicka och ville gärna bli gift. Jag tror inte att hon var kär i mig på det sättet, att jag skulle ha kunnat förföra henne om jag hade velat. Men det ville jag ju inte heller; hur skulle jag ha kunnat drömma om en sådan kärlek? Det har jag inte gjort sedan jag var sexton år och för första gången såg 'Faust' på operan, med Arnoldson. Men jag är likväl säker på att hon tyckte om mig den första tiden vi voro gifta; man misstar sig inte på sådant. Hvarför skulle hon inte kunna göra det än en gång? Under den första tiden efter vårt giftermål sade hon alltid elakheter åt John, så ofta de träffade hvarandra. Men så bildade han ett bolag och bjöd oss på teatern ibland och skaffade sig en pels. Och så tröttnade min hustru naturligtvis med tiden på att säga elakheter åt honom.

*

Henck hade ännu några ärenden att uträtta före middagen. Klockan var redan half sex, då han kom hem fulllastad med paket. Han kände sig mycket öm i vänstra skuldran; eljes var det ingenting som erinrade honom om hans missöde på förmiddagen, utom pelsen.

»Det skall bli roligt att se hvilken min min hustru kommer att göra, när hon får se mig klädd i pels,» sade doktor Henck till sig själf.

Tamburen var alldeles mörk; lampan var aldrig tänd annat än under mottagningstiden.

»Nu hör jag henne i salongen,» tänkte doktor Henck.
»Hon går så lätt som en liten fågel. Det är eget, att jag ännu blir varm om hjärtat hvar gång jag hör hennes steg i ett angränsande rum.»

Doktor Henck fick rätt i sin förmodan, att hans hustru skulle ge honom ett älskvärdare mottagande, då han var klädd i pels, än hon eljes brukade göra. Hon smög sig tätt intill honom i tamburens mörkaste vrå, lindade armarna om hans hals och kysste honom varmt och innerligt. Därefter borrade hon hufvudet i hans pelskrage och hviskade:

»Gustaf är inte hemma ännu.»

»Jo,» svarade doktor Henck med en något sväfvande röst, medan han med båda händerna smekte hennes hår,
»jo, han är hemma.»

*

I doktor Hencks arbetsrum flammade en stor brasa. På bordet stod whisky och vatten.

Häradshöfding Richardt låg utsträckt i en stor skinklädd länstol och rökte en cigarr. Doktor Henck satt hopsjunken i ett soffhörn. Dörren stod öppen till salen, där fru Henck och barnen höllo på att tända julgranen.

Middagen hade varit mycket tyst. Endast barnen hade kvittrat och pratat i munnen på hvarandra och varit glada.

»Du säger ingenting, gamle gosse,» sade Richardt.
»Sitter du kanske och grubblar öfver din trasiga öfverrock?»

»Nej,» svarade Henck. »Snarare öfver pelsen.»

Det var tyst några minuter, innan han fortsatte:

»Jag tänker också på någonting annat. Jag sitter och tänker på att detta är den sista jul vi fira tillsammans. Jag är läkare och vet att jag icke har många dagar kvar. Jag vet det nu med fullkomlig visshet. Jag vill därför tacka dig för all vänlighet du på sista tiden visat mig och min hustru.»

»Å, du misstar dig,» mumlade Richardt och såg bort.

»Nej,» svarade Henck, »jag misstar mig icke. Och jag vill också tacka dig för att du lånade mig din pels. Den har förskaffat mig de sista sekunder af lycka jag har känt i lifvet.»

